

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΤΑΞΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΗ ΑΤΑΞΙΑ (Ιούνιος 2003)

Συγγραφέας: ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Το δικαϊκό σύστημα οφείλει να διασφαλίζει τους βασικούς όρους της κοινωνικής συμβίωσης και να παρέχει τα κατάλληλα μέσα της έννομης αντίδρασης στις περιπτώσεις παραβίασης των οικείων κανόνων. Η πολιτική προστασία του περιβάλλοντος, ενόψει της σημασίας που έχει και των αναγκών που καλείται να ικανοποιήσει, πρέπει να είναι οργανωμένη και αποτελεσματική. Όμως, όπως διαπιστώνεται με ποικίλες αφορμές, έναντι αυτού του επιθυμητού optimum αντιπαρατίθεται το ισχύον ασυστηματοποίητο και αναποτελεσματικό θεσμικό πλαίσιο και η αδυναμία πρακτικής υποστήριξης όσων έχουν οριστεί και κινούνται προς την ορθή κατεύθυνση.

Πρόσφατο χαρακτηριστικό δείγμα: η νομολογία επισημαίνει, ότι στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος παρέχεται η επιταγή για ορθολογική χωροταξία και πολεοδομία, της οποίας ουσιώδες στοιχείο είναι ο καθορισμός ή η τροποποίηση των χρήσεων γης της πόλεως. Η επιστήμη αναφέρεται στη χωροταξία ως τη θεμελιώδη σχεδίαση της οικολογικής τάξεως και αντιλαμβάνεται τον καθορισμό χρήσεων γης ως τον βασικό μηχανισμό με τον οποίο διασφαλίζεται ο επιθυμητός πολεοδομικός χαρακτήρας κάθε συγκεκριμένης περιοχής και αποφεύγονται συγκρούσεις χρήσεων γης που υποβαθμίζουν το περιβάλλον και συνεπώς την ποιότητα ζωής εις βάρος του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου. Η Πολιτεία αδυνατεί, όμως, να οργανώσει ένα αποτελεσματικό σύστημα καθορισμού χρήσεων γης και να ελέγξει την εφαρμογή τουλάχιστον των αποσπασματικών μέτρων που λαμβάνονται.

Αποτέλεσμα αυτής της οδυνηρής διαπίστωσης για το χάσμα που υπάρχει μεταξύ της σπουδαιότητας του καθορισμού των χρήσεων γης και του πράγματι ισχύοντος ανεπαρκούς πλαισίου προστασίας του περιβάλλοντος στο κρίσιμο αυτό σημείο είναι ο πολλαπλασιασμός των ανταγωνιστικών χρήσεων γης και η συνακόλουθη και επιδεινούμενη καθημερινά υποβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των πόλεων. Αυτοί καλούνται να πληρώσουν «το ολέθριο κόστος» μιας οικονομικής (και πολεοδομικής) τάξεως, που βασίζεται στην ιδιοτέλεια, την αδιαφορία (αρχόντων και αρχομένων) για το γενικότερο συμφέρον και την έλλειψη του αναγκαίου συντονισμού

των παραγωγικών και μη λειτουργιών των ανθρωπογενών συστημάτων.

Στις διαπιστώσεις αυτές έρχεται να προστεθεί η πρόσφατη απόφαση του Αρείου Πάγου 2292/2002, σύμφωνα με την οποία η μεταβολή της χρήσης κτιρίου ή τμήματός του, είτε γίνεται χωρίς άδεια της πολεοδομικής υπηρεσίας, που απαιτείται όταν με τη μεταβολή θίγονται πολεοδομικές διατάξεις, είτε, πολύ περισσότερο, όταν δεν απαιτείται τέτοια άδεια, δεν είναι αξιόποινη, αφού δεν υπάρχει γι' αυτή ποινική πρόβλεψη και κατά συνέπεια η πράξη αυτή είναι ανέγκλητη. Ο άκριτος τιμωρητισμός, η επέκταση δηλαδή, του αξιοποίνου σε πολλές περιπτώσεις στις οποίες τούτο δεν είναι αναγκαίο, ασφαλώς αντενδείκνυται στο πλαίσιο μιας φιλελεύθερης, λελογισμένης και αποδοτικής αντεγκληματικής πολιτικής. Όμως η συστηματική ενότητα και εναρμόνιση της αντιμετώπισης των προσβολών ίδιας ή ανάλογης βαρύτητας του ίδιου έννομου αγαθού, του περιβάλλοντος, επιβάλλει ασφαλώς, λόγω της συχνότητας και της γενικής τάσης προς τις πολεοδομικές παραβάσεις, που παρατηρείται στη Χώρα μας, την εξομοίωση, από την άποψη των κυρώσεων, των πράξεων της αυθαίρετης οικοδομικής κατασκευής και της αυθαίρετης μεταβολής χρήσεως γης, αφού κάθε μία αποτελεί εξ ίσου με την άλλη πηγή σοβαρής βλάβης, που επιτείνει την περιβαλλοντική κρίση στον αστικό χώρο.

Πριν συνειδητοποιηθεί γενικότερα, ότι ο συστηματικός σχεδιασμός των μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος και ο λυσιτελής έλεγχος των παραβιάσεών τους, αποτελεί απαραίτητο «φιλοπεριβαλλοντικό εργαλείο καθοριστικό στη διασφάλιση της ποιότητας ζωής», τα κενά, οι αντιφάσεις και οι ανακολουθίες της κρατικής πολιτικής, χωρίς ποτέ να είναι συγγνωστές, ήταν κατανοητές. Σήμερα δεν υπάρχουν ούτε δικαιολογίες, ούτε προφάσεις για πλημμέλειες που καθιστούν το σύστημα προστασίας του περιβάλλοντος ανεπαρκές και απρόσφορο. Η περίπτωση της μεταβολής χρήσεως γης φωτίζει δραματικά το συνολικό τοπίο. Η ραγδαία οικολογική κατάρρευση δεν παρέχει οποιαδήποτε πίστωση χρόνου ή ανοχή καταστροφικών λαθών. Οι εκπτώσεις στην ποιότητα ζωής συνιστούν συμπεριφορά, η οποία δεν αντιβαίνει μόνο στο δικαίωμα καθενός στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον: προσβάλλει άμεσα την αξίωση όλων όπως η εκάστοτε ισχύουσα νομιμότητα σέβεται την αξία του ανθρώπου και διασφαλίζει τη συμμετοχή του σε μια ανεκτή και βιώσιμη κοινωνία.